

TIEDONHALLINTALAIN WEBINAARI

Teemana tiedonhallintalain soveltamisala,
tiedonhallintayksikkö ja tiedonhallintamalli

Webinaarin 21.5.2019 sisällöt

- Tiedonhallintalain soveltamisala
- Tiedonhallintayksikkö ja tiedonhallintamalli

Tiedonhallintalain soveltamisala

Organisatorinen soveltamisala

Tiedonhallintalain 2 §: määritelmät

Viranomaisilla tarkoitetaan julkisuuslain (621/1999) 4 §:n 1 momenttia vastaavasti:

- 1) valtion hallintoviranomaisia sekä muita valtion virastoja ja laitoksia;
- 2) tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä;
- 3) valtion liikelaitoksia;
- 4) kunnallisia viranomaisia;
- 5) Suomen Pankkia mukaan lukien Rahoitustarkastus, Kansaneläkelaitosta sekä muita itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia; Eläketurvakeskuksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiakirjoihin lakia kuitenkin sovelletaan 2 momentissa säädetyllä tavalla;
- 6) eduskunnan virastoja ja laitoksia;
- 7) Ahvenanmaan maakunnan viranomaisia niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaisille kuuluvista tehtävistä maakunnassa; -> **rajattu soveltamisalan ulkopuolelle**
- 8) lain tai asetuksen taikka 1, 2 tai 7 kohdassa tarkoitetun viranomaisen päätöksen perusteella tiettyä tehtävää itsenäisesti hoitamaan asetettuja lautakuntia, neuvottelukuntia, komiteoita, toimikuntia, työryhmiä, toimitusmiehiä ja kunnan ja kuntayhtymän tilintarkastajia sekä muita niihin verrattavia toimielimiä.

Organisatorinen soveltamisala (jatkuu)

Tiedonhallintalain 2 §: määritelmät

- Mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Evankelis-luterilaisen kirkon asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen (kirkkolaki 1054/1993)
- Sovelletaan myös yliopistolaissa (588/2009) tarkoitettuihin yliopistoihin ja ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuihin ammattikorkeakouluihin
- Ahvenanmaan maakunnassa toimivat maakunnan, valtion ja kunnalliset viranomaiset rajattu soveltamisalan ulkopuolelle

Sisällöllinen soveltamisala

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- Tiedonhallintalaki on yleislaki (”jollei muualla laissa toisin säädetä”)
- Jos muussa laissa on säädetty tiedonhallintalaista poikkeavalla tavalla (esim. erityiset toimialat kuten sosiaali- ja terveydenhuolto), sovelletaan tiedonhallintalain sijaan siltä osin kuin sääntely poikkeaa tiedonhallintalain säännöksistä
- Tiedonhallintalakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja
- Tiedonhallintalaki kohdistuu tietoaineistoihin, jotka koostuvat asiakirjoista tai tiedoista, joista voidaan muodostaa asiakirjoja. Siten sääntely koskee niitä tietoaineistoja ja asiakirjoja, joihin sovelletaan julkisuuslakia.
- 1) asiankäsittelyssä ja palvelujen tuottamisessa noudatettavista menettelyistä, 2) salassapidosta ja 3) tiedonsaantioikeudesta viranomaisten asiakirjoihin sekä 4) asiakirjojen arkistoinnista säädetään erikseen

Kunnat ja kuntayhtymät

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- Pääosin yleislaki soveltuu sellaisenaan
- 3 lukua (*julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus*) sovelletaan kuntiin ja kuntayhtymiin niiden hoitaessa **laissa säädettyjä tehtäviä:**
 - 6 § *Tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus*: tiedonhallintakartta, julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleiset linjaukset
 - 7 § *Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sekä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottamisen yhteistyö*: valtion virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten sekä kuntien viranomaisten yhteistyötavat ja -menettelyt
 - 10 § *Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta* ja 11 § *Tiedonhallintalautakunnan arviointitehtävä*: lautakunta arvioi tiedonhallintalain säännösten toteuttamista ja noudattamista

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- Mitä tiedonhallintalaissa säädetään viranomaisesta, sovelletaan myös yliopistolaissa (588/2009) tarkoitettuihin yliopistoihin ja ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuihin ammattikorkeakouluihin
- **Ei sovelleta** ao. säädöksiä:
 - 3 luku *Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus*
 - Kokonaisuudessaan, sisältää 6-11 §

Tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelevät lautakunnat

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- **Ei sovelleta** ao. säädöksiä:
 - 3 luku *Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus*
 - Kokonaisuudessaan, sisältää 6-11 §
 - 5 luku *Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa*
 - 19 § *Tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus*
 - 20 § *Tietoaineistojen kerääminen viranomaisen tehtäviä varten*
 - 6 luku *Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta*
 - 26 § *Asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot*
 - 27 § *Tietoaineistojen hallinta palveluja tuottaessa*

Yksityiset henkilöt ja yhteisöt, muut kuin viranomaisena toimivat julkisoikeudelliset yhteisöt

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- Sovelletaan ao. säädöksiä siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää:
 - 4 luku *Tietoturvallisuus*
 - Kokonaisuudessaan, sisältää 12-18 §
 - 5 luku *Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa*
 - 22 § *Tietojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä*
 - 23 § *Katseluyhteyden avaaminen viranomaiselle*
 - 24 § *Tietoaineistojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla muille kuin viranomaisille*
 - 6 luku *Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta*
 - 25 § *Rekisteröinti asiarekisteriin*
 - 26 § *Asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot*
 - 27 § *Tietoaineistojen hallinta palveluja tuottaessa*

Yksityiset henkilöt ja yhteisöt, muut kuin viranomaisena toimivat julkisoikeudelliset yhteisöt (jatkuu)

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- Sovelletaan 4 § ja 28 § siltä osin kuin ne käyttävät julkista valtaa julkisuuslain 4 § 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tai kun julkisuuslaki on säädetty erikseen sovellettavaksi niiden toiminnassa:
 - 4 § *Tiedonhallinnan järjestäminen tiedonhallintayksikössä*: 2 momentin 1-5 kohdan mukaiset vastuiden määrittäminen, ajantasaiset ohjeet, koulutuksen tarjoaminen, asianmukaiset työvälineet, riittävän valvonnan järjestäminen
 - 28 § *Kuvaus asiakirjajulkisuuden toteuttamiseksi*: kuvaus tiedonhallintayksikön hallinnoimista tietovarannoista ja asiarekisteristä

(Julkisuuslain 4 § 2 momentti ”Mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Evankelis-luterilaisen kirkon asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.”)

Muita rajoituksia soveltamisalaan

Tiedonhallintalain 3 §: *lain soveltamisala ja sen rajoitukset*

- 3 lukua (*julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus*) **ei sovelleta** edellä käsiteltyjen lisäksi:
 - eduskunnan oikeusasiamiehen eikä valtioneuvoston oikeuskanslerin toimintaan,
 - tasavallan presidentin kansliaan,
 - eduskunnan virastoihin,
 - Kansaneläkelaitokseen,
 - Suomen Pankkiin,
 - muihin itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin,

Kuntakokeilut

Kuntatieto

Korkeimman purku hallinnonalalla

Käsitteellisyys

Käytännön kysymykset

Käytännön tehtävien
eriyttäminenKeskushallinnon uudistamisen
muutosohjelma

Käytännön kokeilu

Käytännön toimintamalli

Keskushallinnon uudistus

Tiedonhallinnan lainsäädännön
uudistaminen

Perustiedot

Usein kysytyt kysymykset tiedonhallintalaista

Olemme koonneet tälle sivulle vastauksia yleisimpiin tiedonhallintalakeja ja sen täytäntöönpanoa koskeviin kysymyksiin.

Tiedonhallintalain täytäntöönpanon etenemisestä järjestetään kevään ja kesän 2019 aikana myös webinaareja, joissa vastataan usein kysytyihin kysymyksiin. Webinaarien tallenteet lisätään valtiovarainministeriön [YouTube-kanavalle](#) [↗].

+ Mikä on tiedonhallintalain soveltamisala eli ketä laki koskee?

+ Mikä on sana- ja merkkikohtainen virhemarginaali, jonka ylittyessä analogista aineistoa ei tarvitse muuttaa koneluettavaan muotoon?

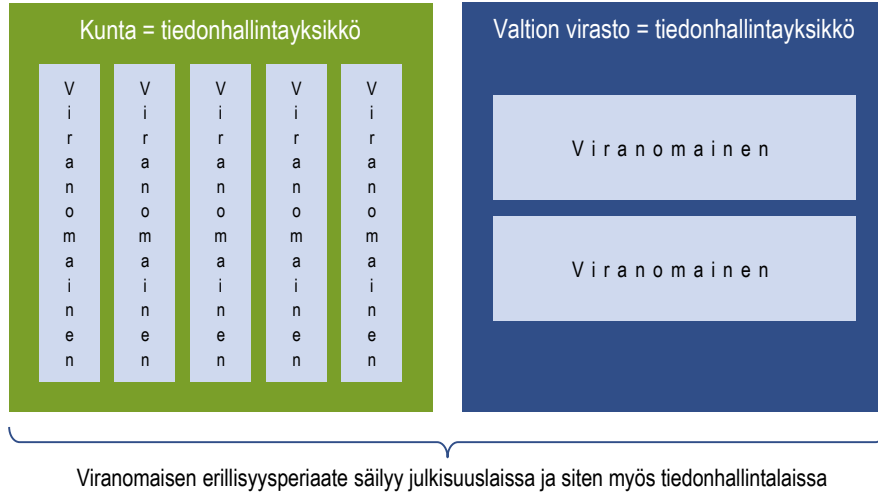
+ Tiedonhallintakarttaa ryhdytään määrittelemään asetettavassa työryhmässä. Onko tarkoitus, että valtioministeriön johdolla valmistellaan myös yhteiset periaatteet tiedonhallintamallille?

+ Miten sähköiseen muotoon muutettavien asiakirjojen eheys varmistetaan? Tuleeko viranomaisten käyttää esimerkiksi testitauluja skannereiden kalibrointiin ja dokumentoitava skannaustapahtuma MIX/PREMIS-metodataskeemaan digitaalisen ilmentymän todistusvoimaisuuden ja eheyden takaamiseksi?

+ Tuleeko viranomaisten hakea uutta seulontapäätöstä Kansallisarkistolta, jos viranomaisen

Tiedonhallintayksikkö ja tiedonhallintamalli

Tiedonhallintayksikkö

Tiedonhallintayksiköitä ovat:

- 1) valtion virastot ja laitokset
- 2) tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelemään perustetut lautakunnat
- 3) eduskunnan virastot
- 4) valtion liikelaitokset
- 5) kunnat
- 6) kuntayhtymät
- 7) itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset
- 8) yliopistolaissa tarkoitetut yliopistot sekä ammattikorkeakoululaissa tarkoitetut ammattikorkeakoulut

- Tiedonhallintalakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä
 - *Asiankäsittelyssä ja palvelujen tuottamisessa noudatettavista menettelyistä, salassapidosta ja tiedonsaantioikeudesta viranomaisten asiakirjoihin sekä asiakirjojen arkistoinnista säädetään erikseen.*
- **Tiedonhallintayksikkö** = viranomainen, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tiedonhallintalain vaatimusten mukaisesti

Tiedonhallinnan järjestäminen tiedonhallintayksikössä (TiHL 4 §)

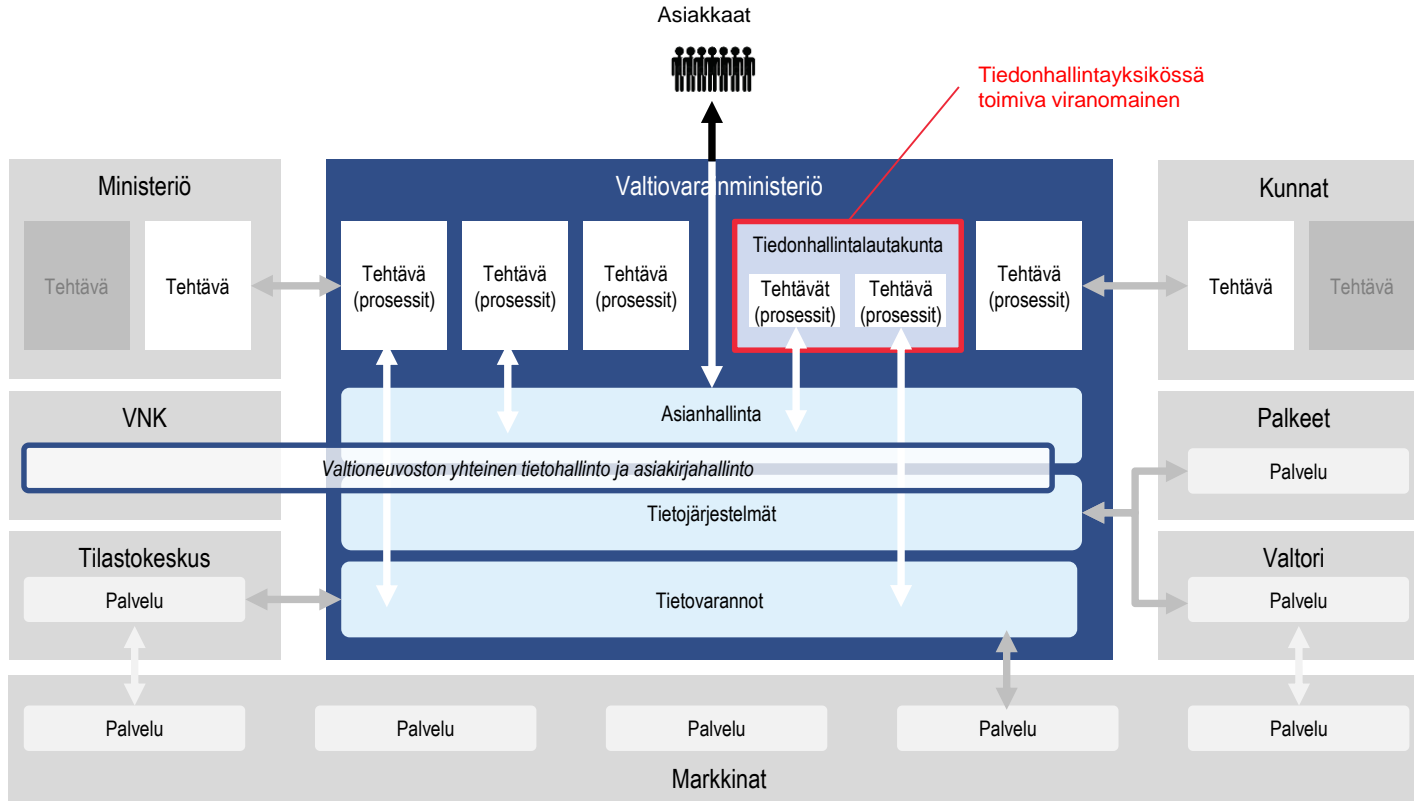
Tiedonhallintayksikön johdon on huolehdittava siitä, että tiedonhallintayksikössä on:

- 1) määritelty tiedonhallintalaissa ja muussa laissa säädettyjen tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvien tehtävien vastuut
- 2) ajantasaiset ohjeet tietoaineistojen käsittelystä, tietojärjestelmien käytöstä, tietojenkäsittelyoikeuksista, tiedonhallinnan vastuiden toteuttamisesta, tiedonsaantioikeuksien toteuttamisesta, tietoturvallisuustoimenpiteistä sekä poikkeusoloihin varautumisesta
- 3) tarjolla koulutusta, jolla varmistetaan, että henkilöstöllä ja tiedonhallintayksikön lukuun toimivilla on riittävä tuntemus voimassa olevista tiedonhallintaa, tietojenkäsittelyä sekä asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa koskevista säädöksistä, määräyksistä ja tiedonhallintayksikön ohjeista
- 4) asianmukaiset työvälineet tiedonhallintaa koskevien velvollisuuksien toteuttamiseksi
- 5) järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta

→ Edellyttää tiedonhallinnan vastuisiin liittyvän kokonaisuuden sekä vastuun rajojen ja rajapintojen tunnistamista ja määrittelyä

Esimerkkikuva: VM tiedonhallintayksikkönä

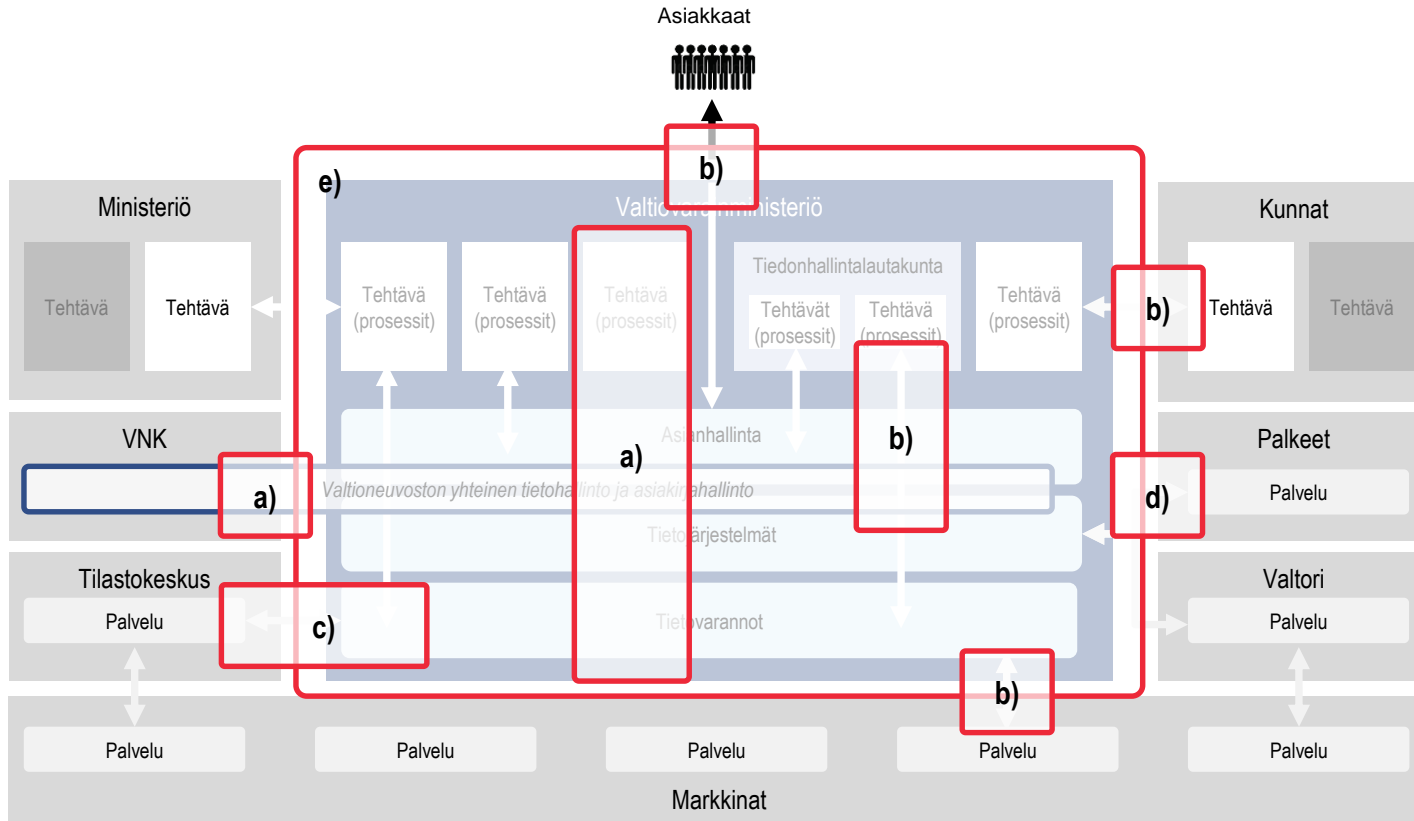

Tiedonhallintayksikössä toimiva viranomainen

Tiedonhallintayksikkö

- Järjestää tiedonhallinnan tiedonhallintalain mukaisesti
- Ylläpitää tiedonhallintamallia
- Arvioi suunniteltujen muutosten vaikutukset tiedonhallintaan
- Tunnistaa luotettavuutta edellyttävät tehtävät
- Seuraa toimintaympäristöä
- Varmistaa tietojärjestelmien ja tietoaineistojen tietoturvallisuuden
- Arvioi tietojen käsittelyyn kohdistuvat riskit
- Ylläpitää asiarekisteriä
- Järjestää asianhallinta tiedonhallintalain mukaisesti
- Asiakirjajulkisuuden toteuttamisen edellyttämän kuvauksen ylläpito

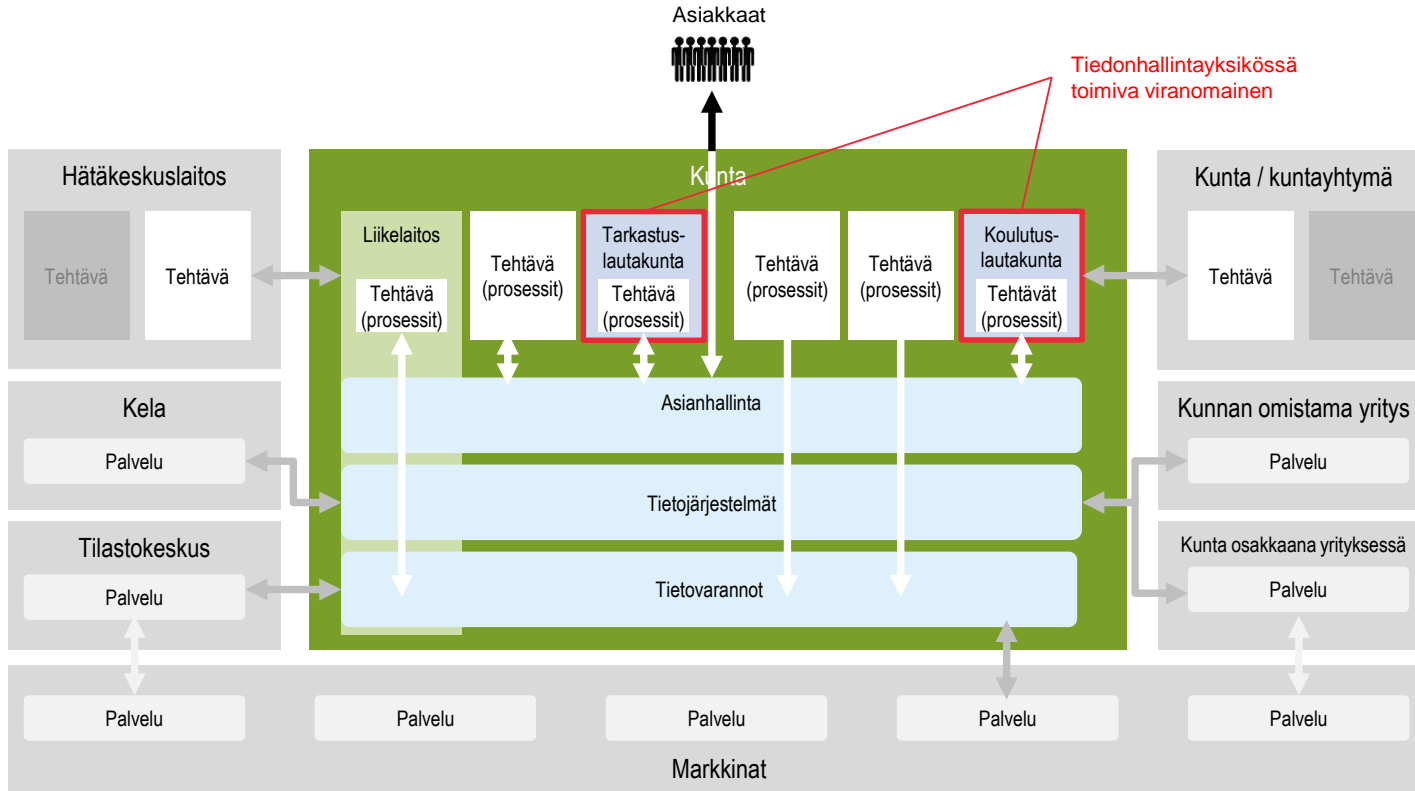
Esimerkkikuva: tiedonhallintamalli

Tiedonhallintamalli

- Tiedonhallintayksikössä on ylläpidettävä sen **toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa** tiedonhallintamallia
- Ylläpidetään:
 - a) palvelujen, asiankäsittelyn ja tietoaineistojen hallinnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi,
 - b) tiedonsaantia koskevien oikeuksien ja rajoitusten toteuttamiseksi
 - c) moninkertaisen tietojen keruun vähentämiseksi,
 - d) tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden toteuttamiseksi
 - e) tietoturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Esimerkkikuva: Kunta tiedonhallintayksikkönä

Tiedonhallintayksikkö

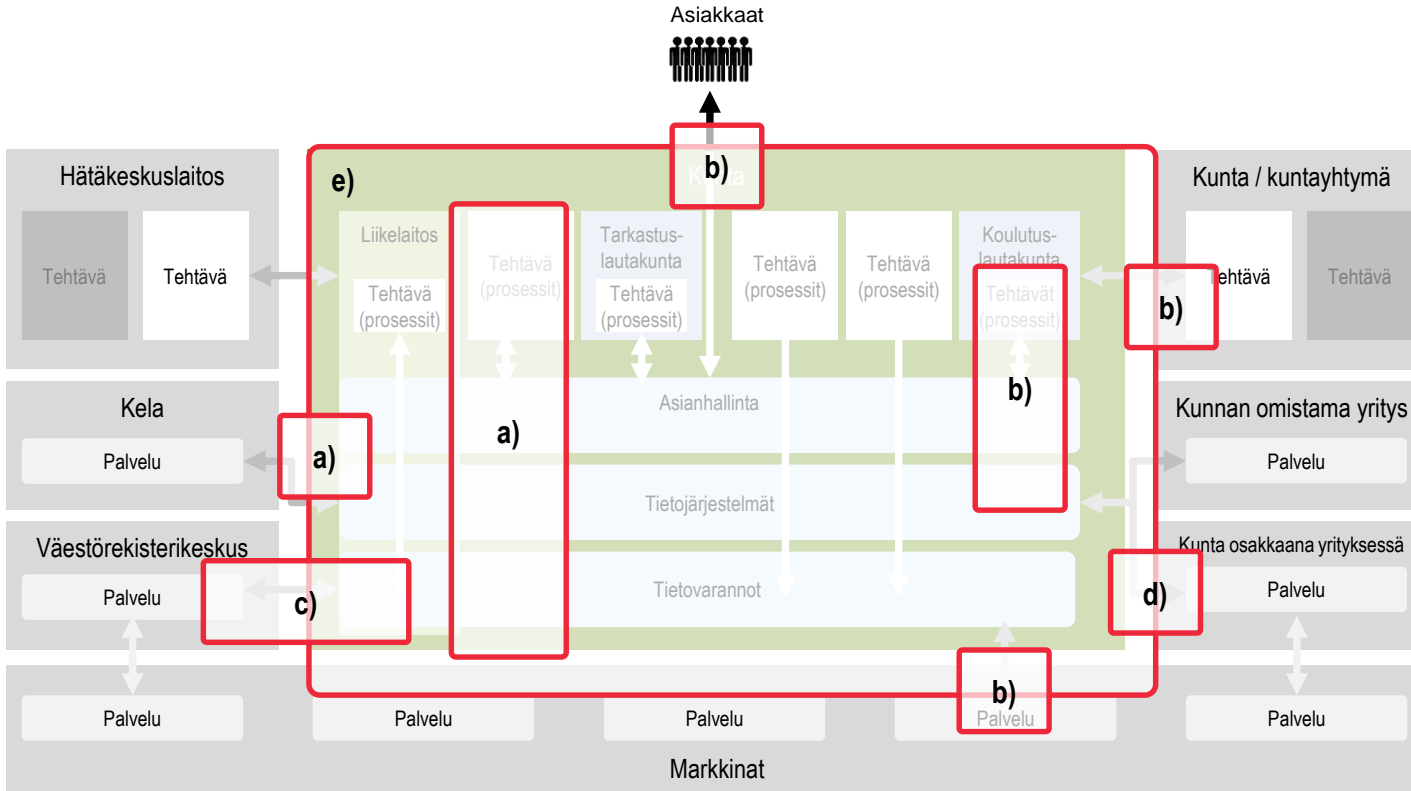
- Järjestää tiedonhallinnan tiedonhallintalain mukaisesti
- Ylläpitää tiedonhallintamallia
- Arvioi suunniteltujen muutosten vaikutukset tiedonhallintaan
- Tunnistaa luotettavuutta edellyttävät tehtävät
- Seuraa toimintaympäristöä
- Varmistaa tietojärjestelmien ja tietoaineistojen tietoturvallisuuden
- Arvioi tietojen käsittelyyn kohdistuvat riskit
- Ylläpitää asiarekisteriä
- Järjestää asianhallinta tiedonhallintalain mukaisesti
- Asiakirjajulkisuuden toteuttamisen edellyttämän kuvauksen ylläpito

Esimerkkikuva: tiedonhallintamalli

Tiedonhallintamalli

- Tiedonhallintayksikössä on ylläpidettävä sen **toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa** tiedonhallintamallia
- Ylläpidetään:
 - palvelujen, asiankäsittelyn ja tietoaineistojen hallinnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi,
 - tiedonsaantia koskevien oikeuksien ja rajoitusten toteuttamiseksi
 - moninkertaisen tietojen keruun vähentämiseksi,
 - tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden toteuttamiseksi
 - tietoturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Mistä löytyy lisätietoa?

Tiedonhallintalain täytäntöönpanosta viestitään VM:n verkkosivuilla: <http://vm.fi/tiedonhallintalain-taytantonpano>

Sivulle kootaan ajankohtaista tietoa tiedonhallintalain täytäntöönpanoon liittyen ja julkaistaan mm. tulevien webinaarien ajankohdat. Myös linkit menneiden webinaarien tallenteisiin lisätään sivulle.

Seuraavat webinaarit

perjantai 14.6. klo 12.00-13.00

torstai 29.8. klo 14.00-15.00

perjantai 27.9. klo 10.30-11.30

Webinaareihin on mahdollista ehdottaa teemoja ja esittää kysymyksiä, joihin toivotaan webinaarissa vastattavan. Näitä voi lähettää sähköpostitse osoitteeseen **julkict(at)vm.fi** tai Twitterissä hashtagilla **#tiedonhallintalaki**

Yhteystiedot

Tanja Stormbom

Neuvotteleva virkamies

p. 02955 30136

etunimi.sukunimi@vm.fi

Sami Kivivasara

Lainsäädäntöneuvos

p. 02955 30023

etunimi.sukunimi@vm.fi

Tomi Voutilainen

Neuvotteleva virkamies

p. 02955 30453

etunimi.sukunimi@vm.fi

Kiitos!